

**Askeleita parempaan arkeen:
Toivo ja (itse)myötätunto elämän tasapainolaudalla**

Saija Westerlund-Cook

Asiantuntija

Väitöskirjatutkija

Ratkaisukeskeinen lyhytterapeutti

Mitä päivääsi on tänään mahtunut?

Pohditaan yhdessä:

- Arkea
- Uupumusta ja unelmia
- Rajojen asettelua ja palautumista
- Yksin ja yhdessä

Pandemic Flux - syndrooma

- Tunteiden laimeus
  - Lisääntynyt ahdistus ja masennus
  - ”Tulva-kapasiteetin” (fyysinen ja psyykkinen) ylittyminen
  - Loputon loppukiri
  - Tunnelatausten täyttymättömyys
  - Uuden normaalin uudelleen kalibrointi
  - Kollektiivinen suru
- Vuoristorata: on / off

Maailmantilanne:

Saija Westerlund-Cook

Gabor Maté:

- Emme väsy myötätuntoon emmekä sen takia, vaan väsymme siihen että emme anna itsellemme lupaa **olla** oma itsemme tai **huolehtia** itsestämme.

Saija Westerlund-Cook

Hyvinvoiva yksilö hyvinvoivassa yhteisössä:

- Christina Maslach: Maslach Burnout Inventory (MBI) mittaa kolmea ulottuvuutta: emotionaalista uupumusta, etäisyyden ottoa ja suorituskykyä.
  - *Krooninen kuormitus*: uupumus, merkityksettömyys ja suorituskyvyn aleneminen (kognitiivisesti mutta myös tunnetasolla).
  - Miten maksimoida hyvinvointi kaiken muutoksen keskellä?

Maslachin kuusi kriittistä aluetta:

1) Kuormitus

2) Kontrolli

3) Positiivinen palaute (sisäinen ja ulkoinen, onnistumisen mahdollisuudet, suoritusten huomaaminen ja arvostaminen)

4) Yhteisöllisyys (psykologinen turvallisuus vs. "toksinen" ympäristö)

5) "Reilu peli" (tilanteet, prosessit, toimintatavat ja mahdollisuudet)

6) Arvot (selkeät, sovitut → merkityksellisyys)

Mieti hetken...

- Mitä sinulle tulee mieleen sanasta STRESSI?
- Miltä se tuntuu, mitä ajattelet? Miltä tuntuu se, mitä ajattelet?

- Entä myötätunto?

- ...tai ITSEmyötätunto?

Itsetunto vs itsemyötätunto? (Neff)

- Itsetunto on hyvän päivän kaveri, itseMYÖTÄtunto toimii myös elämän myrskyissä: ei tarvitse olla *parempi kuin* eikä varsinkaan *täydellinen*

→ Olet arvokas, koska olet. Juuri sellaisena kuin olet.

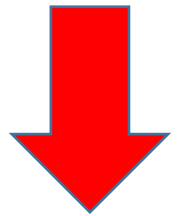
1. Tietoinen läsnäolo
2. Jaettu ihmisuus
3. Lempeys

Itsemyötätunnon voima: (Neff)

- Onnellisuus, toivo
- Elämäntyytyväisyys, kiitollisuus
- Viisaus, tunneäly
- Tunteiden säätely ja hallinta
- Positiivinen kehokuva
- Unen laatu
- Puolustusjärjestelmä

- Ahdistus, masennus, stressi ja pelko
- Päihdekäyttö
- Syömishäiriöt
- Itsetuhoisuus
- Uupumus
- Arjen hallinnan haasteet

Elinehto - Taistele, pakene, jähmety:

Parasympaattinen

- Tend-and-befriend
- Turvassa ja hyvinvoiva
- Levollinen ja rento

Sympaattinen

- ”Minä itse”
- Hätätila
- Jännittynyt

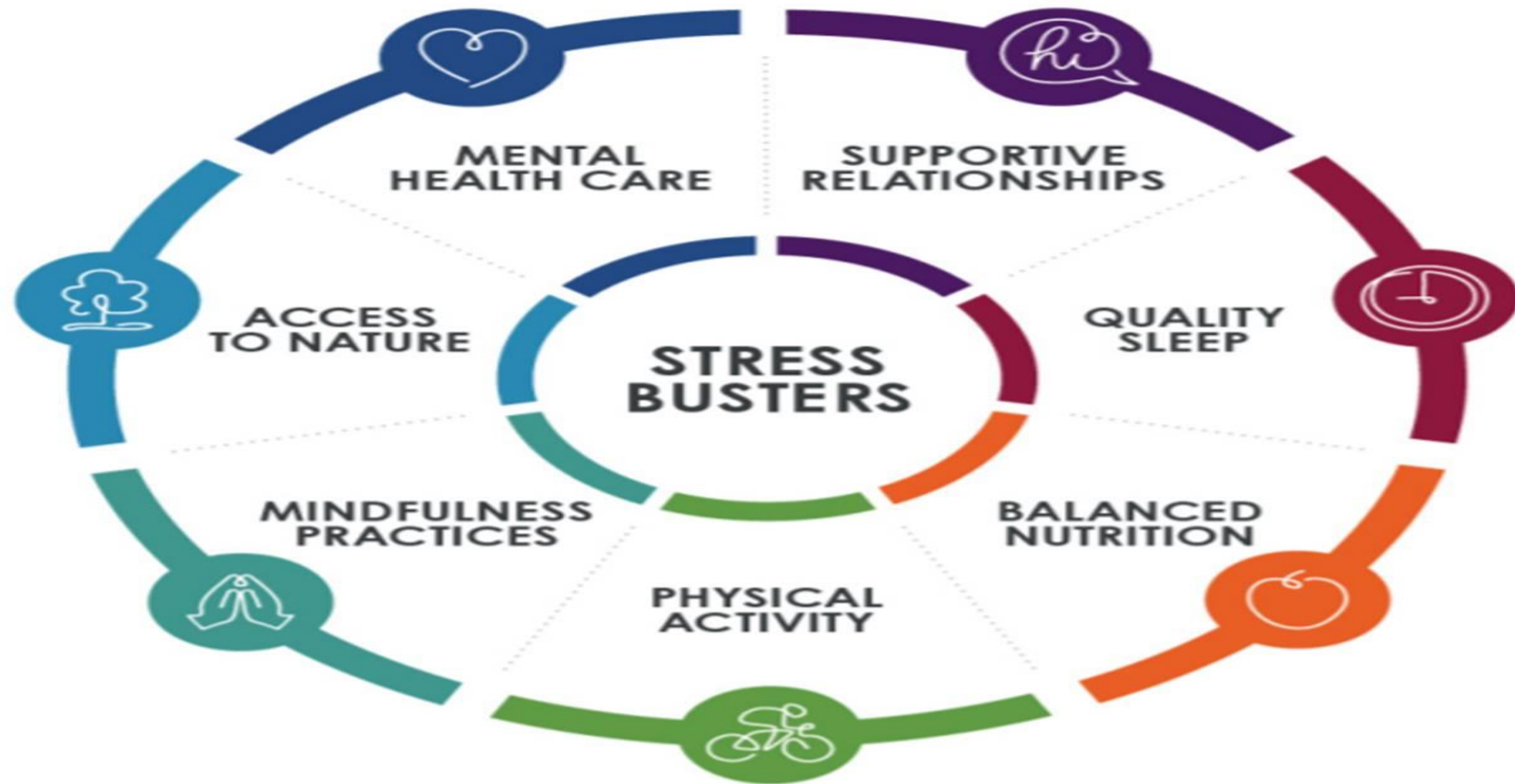

Stressivaste:

- **Positiivinen:** lyhytaikainen sykkeen nousu, vähäinen stressihormoneiden nousu. Kasvattaa resilienssiä. **Kannattelevien suhteiden avulla “kimmahdaa” takaisin ja palautuu.** → ei tarvitse vältellä/pelätä!
- **Siedettävä:** Vakava mutta tilapäinen stressivasteen nousu (muutto, isovanhemman kuolema), **“puskuroituu” silti kannattelevien suhteiden avulla.**
- **Toksinen:** Pitkäaikainen stressivasteen aktivoituminen, **kannattelevien suhteiden puuttuessa toksinen** sekä aivojen rakenteelle että muillekin kehittyville kehon systeemeille → pitkäaikaiset keholliset muutokset.

Stressin vastelääkkeet: (Lähde: Californian Surgeon General Playbook)

Toivottomuuden askelmat: (Chan & Hellman)

- **Ensimmäinen:** viha ja turhautuminen. Toivon lähellä – normaaleja reaktioita kun odotukset eivät toteudu. Tärkeintä on mitä teemme tunteiden kanssa.
  - **Toinen:** epätoivo. Tavoite on vielä toivottu mutta keinot ja väylät ulottumattomissa. Motivaatio hiipuu.
  - **Viimeinen:** apatia. Tavoite tavoittamattomissa, energiaa ei enää ole.
- Tuhoisa sisäisesti ja ulkoisesti.

Matala toiveikkuus:

- Tulevaisuuden hahmottaminen ja muutos vaikeaa.
- Avun pyytäminen / vastaanottaminen hankalaa.
- Pystyvyyden, pärjäävyyden ja myötätunnon tärkeys!
- Onko järjestelmässä tilaa toivolle?
- Rakennetaanko toivottu tulevaisuus yhdessä (vai torpataanko alkuunsa)?

Toiveikkuus ja resilienssi:

- Tärkeä tunnistaa (epä)toivon peruspilarit, jotta voidaan antaa oikea-aikaista ja oikeanlaista tukea
  - **Tahtotilaa:** tukea ja ”tsemppausta” **Suunnistusta:** tukea ja strategioita
- Toiveikkuuden lisääminen johtaa resilienttiin käyttäytymiseen.

(Casey Gwinn)

Toivon ja optimismin ero:

- Optimismi: huomenna on paremmin.
- Toivo: huomenna on paremmin kuin tänään JA voin tehdä jotain sen eteen, että tämä toteutuu.
- Toivo ei ole ”toksista positiivisuutta” (kaikki käännetään vängälläkin positiiviseksi)

Toivo – ei pelkkä teoria
vaan tiede

Toivoa
voi
sekä mitata
että lisätä!

Kaikki tarvitsevat toivoa:

- Pystymmekö näkemään (erilaisen) tulevaisuuden?
- Jaksammeko nähdä että se mitä teemme tänään tuottaa (ehkä vasta) tulevaisuudessa hedelmää?
- Miten autamme haastavissa tilanteissa eläviä löytämään toivon?
- Miten itse pidämme toivoa yllä?
- Kenenkään ei pitäisi kokea olevansa ”toivoton tapaus”!

Toivon salaisuus:

- Toivo auttaa sopeutumisessa: ”re-goaling” tai tavoitteen tarkistaminen.
- Toivo auttaa itsesäätelyssä sekä ajatusten, tunteiden että käytöksen tasolla – vähentää ”märehtimistä” ja ”angstailua”.
- MUTTA – ”joskus toivoa täytyy lainata toisilta, kunnes jaksamme taas löytää sitä itsestämme” (Dennis Sleebey)
- Ennen kaikkea täytyy valita toivo → toivo on verbi. 😊

Toivo ja tavoitteet:

- Mitä jo teen joka vie minua/meitä sitä kohti?
- Mistä aloitan? ”Sopivasti erilailla”
- Mitä voisin tehdä lisää / vähemmän?
- Mitä voin oppia aikaisemmista vastoinkäymisistä?
- Mistä ammennan sisua?
- Miten pidän tavoitteen mielessä?
- Miten valjastan vahvuuteni?

Toivon kipinä:

- Toivon lisääminen on parasta vastalääkettä traumaalille, toksiselle stressille ja haitallisille kokemuksille. Toivo asettaa trauman peruutuspeiliin.
- Toivoa tarvitaan niin pian kuin mahdollista (tuuletusta unohtamatta).
- Vanhemmat: toiveikkuuden lisääminen lisäsi positiivista vanhemmuutta ja vähensi kaltoinkohtelun riskiä.
- Työntekijöiden keskuudessa toiveikkuus lisäsi tehokkuutta, työtyytyväisyyttä ja vähensi työntekijöiden vaihtuvuutta.
- Burn-out ja sijaistraumatisoituminen vähenivät.

(Gwinn & Hellman 2018)

(Kiinnostuitko oman toivon tilasta? 😊)

hopescore.com

Tunnetyö:

- Hochschild (1983) : odotetun ja oletetun roolin toteuttaminen, tunnehallinnointi sekä ilmaisun salliminen – intensiivistä mutta näkymätöntä työtä, varsinkin kuilun kasvaessa.
- Yhdessä olo: mahdotonta ilman tunteita, tunteiden hallinnointia, ”tunnekaikua” ja ”tartuttamista”.
- Projektinhallinta ja jälkipyykki: välinehuolto <3
- Onko tilaa romahtaa ja kuka ottaa kopin?

- Tunnetyö ei kuitenkaan ole vain negatiivisten tunteiden hallinnointia ja niiden kanssa tasapainoilemista.
- Koko skaala käytössä (käytettävissä): jaksamisen edellytyksenä on myös positiivisten tunteiden huomaaminen ja huomioiminen. (Negativity bias)
- Teflon / Tarra (Hanson)
- Merkityksellisyys → Motivaatio (Levy)
- Tunteilla palauttava vaikutus, kun ne huomataan, tuuletetaan, validoidaan ja otetaan talteen! 😊

Barbara Fredrickson: Positiivinen resonanssi

- Kun jaamme yhden tai useampia positiivisia tunteita.
  - Biokemiallinen, hormonaalinen ja neurologinen synkronisointi.
  - Ystävällinen, myötämielinen suhtautuminen toisiimme.
  - Broaden-and-build / tend-and-befriend
- Sosiaalista resilienssiä voi rakentaa positiivista resonanssia mahdollistamalla, kasvattamalla ja huomioimalla.
- Mahdollistaa ”parviällyn”
- Terveyttä edistävää! (Verenpaine, aivoverenkierto, <3)

Turvallisuuden luominen?

- Ympäristö ja hermosto vuorovaikutuksessa $\leftrightarrow$.
- ”Vertaistuki” käynnistää turvallisuuden kautta korjaavan kokemuksen.
- Vääriä tulkintoja ei ole, vain erilaisia, eri ”valmiuksilla”, eri lähtökohdista.

→ Yhteisvastuu!

Traumainformoitu lähestymistapa

- Fyysinen, *psykologinen*, sosiaalinen ja moraalinen ulottuvuus turvallisuusnäkökulmaan
- **Psykologinen turvallisuus:** haavoittavien kokemusten yksi pirstaloivimpia vaikutuksia on, että kokemus omien rajojen rikkomattomuudesta horjuu ja kyky omien rajojen puolustamiseen uupuu.
- Rajoittunut kokemus omasta toimijuudesta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista.
- **Psykologisesti turvallinen ympäristö rohkaisee itsesuojeluun, itsetuntemukseen, itsemääräämiseen, itse-voimaannuttamiseen...**

(Matthias A et al. 2019: NEAR@Home Addressing ACEs in Home Visiting by Asking, Listening and Accepting)

Rajat ja niiden asetteleminen:

- "Good fences make good neighbours"
- Ei suljeta ihmisiä tai asioita ulos vaan pohditaan ja puntaroidaan kuka tai mikä päästetään lähelle.
- Suojaavat haitalta, sallivat silti hyödyn ja nauttimisen!
- Suojaavat molempia osapuolia.

Tunnerajat:

- Opitaan lapsuudessa.
- Opetetaan toisille. (Huom! Aikuisen vastuu!)
- Jatkuvat ylitykset → tunteet ”pois päältä”.
- Emotionaalinen hyvinvointi on emotionaalisten rajojen asettelusta riippuvainen.
- Tilanne / roolisidonnainen
→ Sovittu (itse ja yhdessä)

Rakennusohjeita...

- **Vahvistuvat:** oikeudesta sanoa ei, vapaudesta sanoa kyllä, tunteiden kunnioittamisesta, prosessejen tukemisesta, erilaisuuden hyväksymisestä – autenttisuudesta. Itsesuojelu, itsestä huolen pitäminen → Voimaannuttaa!
- **Haurastuvat:** liiallisesta näkökulman vaihtamisesta, oman mielipiteen ilmaisemattomuudesta mutta varsinkin...
- Töihin tai itselääkintään piilottamisesta / itsensä hukkaamisesta
- *Perustarpeiden ohittamisesta*

Perustarpeista huolehtiminen:

- Huomioitko ne arjessa?
- Priorisoiitko ensimmäisenä pois?
- Itsemyötätunto: hetkessä ja tilanteessa sopivana?

Myötätunnon tasapaino (Neff)

Hellä

BALANCE
OF BOTH
ENERGIES FOR
WHOLENESS

Hurja

Rajojen asettelun kolme askelta:

- Tutustu: itseesi ja rajoihisi!
- Tunnista: kuka ne on rakentanut, milloin ja missä? SINULLA on ”rakennuslupa” (sisältää remontin) 😊
- Tutki: rajat eri ihmisten kanssa, eri tilanteissa? Jousto on sallittua!
- **Ota karhu avuksi!**

Rajavartioloaitos vie resursseja!

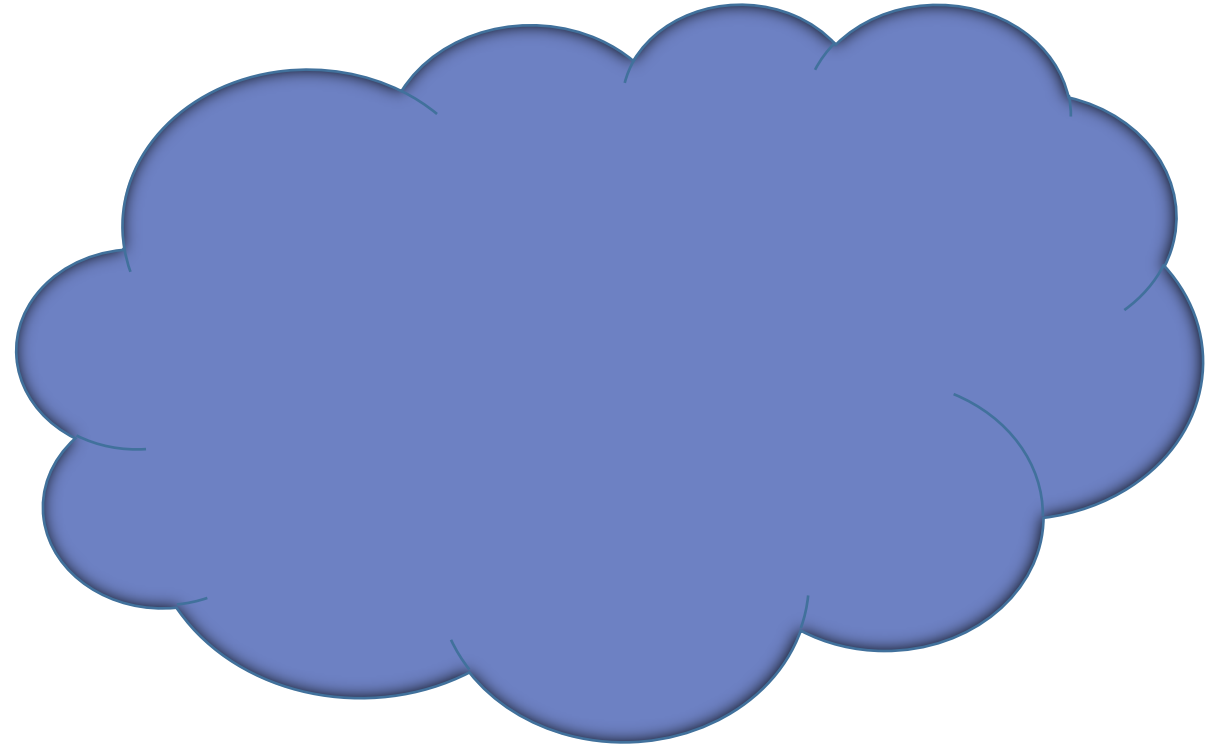
→ Kun rajat ovat kunnossa, voimme sallia tunteiden tuntemisen, ilmaisemisen ja niiden kunnioittamisen.

→ Kohtaamme itsemme ja toisemme eri ulottuvuudessa!

Tilanne- ja tarvekohtainen palautuminen:

- **Kehon**
- **Mielen**
- **Sensorinen**
- **Luova**
- **Tunteiden**
- **Sosiaalinen**
- **Henkinen**

Dr. Sandra Dalton-Smith

Stressinhallinnan työkalut: stressikierre, monitori ja merkitys

- **Merkityksellisyys löytyy tunnelista, ei valona sen päästä!**
  - Polttoaine: yhteisöllisyys, palautuminen ja itsemyötätunto
  - Erotettava: *Stressori* (ulkoinen tai sisäinen) joka aktivoi *stressivasteen: UHKA!*
  - Vanha tuttu: taistele, pakene, jähmety...
- Stressikierteen tavoite: *turvassa palautuminen*
- HUOM! Tämä täytyy *tuntea* eikä todeta!
- (Emily & Amelia Nagoski)

Monitori:

- Tarkkailee 1) tavoitetta 2) panoksia 3) tuloksia
- Optimaali: mahdollisimman vähällä mahdollisimman paljon.
  - Ennakoiva ongelmanratkaisu
  - Positiivinen uudelleenarviointi
  - ”Onnistumisen” uudelleen määrittely
  - ”Epäonnistumisen” uudelleen määrittely
- ITSEMYÖTÄTUNTO
- Koko kierros! (Unohtamatta kultareunuksia...)

Koottuja viisauksia merkityksellisyydestä:

- Elämänlaatua ei mitata täydellisyydessä
- Päämäärä ei ole koko elämä, mutta ehkä merkityksellisyyden lähde?
- Päämäärä on oma, yhteistä on kokemus yhteenkuuluvuudesta.
- Kuuntele sisäänpäin: mikä on tärkeää, merkityksellistä SINULLE?

(Kuuntele myös toisia!)

→ **Merkityksellisyyttä ei löydetä, se tehdään.**

Miten käydään läpi koko kierre?

- Kierros käytävä jokaisena stressaavana päivänä.
- Keholle puhuttava kielellä jonka se kuulee: kehonkielellä! 😊
  - ”Taistele” tai ”pakene” (juokse, tanssi, tömistele... Ihan mikä parhaalta tuntuu!)
  - Hengitä (hitaasti ja rauhallisesti, mieluiten kun et ole stressaantunut)
  - Yhteisön voima (kassajonon kultareunus)
  - Naura (mieluiten yhdessä tai ainakin kunnolla)
  - Hellyys (varsinkin jos olet liian stressaantunut nauraaksesi: 20s hali!)
  - Itke
  - Luo

→ **KUNNES TUNNET KEHON PÄÄSTÄVÄN IRTI:** kehollinen olo, ei kognitiivinen valinta.

OLEMISEN TAITO

Siiri Salonen ©

Kiitos!

saija.westerlund-cook@gmail.fi